

FOIȘOARA

TELEGRAFULUI ROMAN.

Nr. 26.

Sibiu, 25 Decembrie 1877.

Anul II.

Apare la doue săptămâni. Corespondențele să se adreseze la redacțiunea Telegr. român cu adausul „pentru Foișoară“.

Premierea scolarilor.

Cestiunea aplicării premiilor la scolarii diligenții a fost debătută de repetite ori de pedagogii cei mai însemnați. Fiind privită premiarea scolarilor mai ales în timpurile de mainainte, ba de unii chiar și astăzi, ca un mijloc puternic pentru premiarea învățământului, nu va fi de prisos a da loc unor păreri în privința aceasta. Cestiunea premierii scolarilor buni este corelată cu cestiunea pedepselor aplicate la scolarii răi. În numărul 15 al „Foișoarei“ a. tr., încât s'a potrivit cu un tractat din pedagogia generală, s'a atins întrebarea aceasta și s'a arătat, ce loc ocupă în educațiune pedepsele și premiarea scolarilor. Indemnul, că revin de astădată asupra acestei întrebări și me încerc a'i da o rezolvire mai specială, mi s'a dat mai cu samă prin modul, cum se tratează premiarea scolarilor de unii și mai ales în România. După informațiunile jurnalistice premiarea scolarilor în România în tot anul se îndeplinește la încheierea anului scolar cu o deosebită solemnitate. N'am asistat, adevărat, la astfel de sărbătoare, ca să pot vorbi ceva mai pozitiv; însă dacă sărbătoarea aceasta, precum arată numirea ei „pentru împărțirea premiilor“ constă în premiarea regulată și sistematică a scolarilor, sunt îndreptățit a crede, că premiilor scolare se dă în România o însemnătate mai mare pentru învățământ, decât i concede știința pedagogică.

Pentru a da o rezolvire întrebării, dacă premiarea promovează sau nu scopul scoalei, este de lipsă a ne clarifica asupra scopului care'l are învățământul. Scopul învățământului, după cum am spus și în alt loc, este în prima linie a educa, și numai în linia a doua este a face pe om destoinic pentru vre-o chemare în viață. Potrivit cu scopul principal, învățământul nu țintesce a agonisi toate cunoștințele sau a ajunge așa zicând la marginele științei — aceasta este imposibil —, el țintesce a deștepta interesul spre învățământ, care hrănesce și ține pe om în vioiciune toată viața lui.

Interesul acesta pretins de pedagogie, și pentru aceea numit și interesul pedagogic, este ceva ce din lăuntru mișcă pe om. El se deosebește de interesul comun sau mercenar, care vine din afară. Interesul intern nu numai la învățământ, dar la ori ce lucrare face, ca omul să lucreze ceva, nu pentru că'l așteaptă aplauzele altor oameni sau pentru că calculii săi de câștig într'un cas anumit așa îi demândă; el lucrează pentru că convingerea internă îi demândă a lucra așa sub toate împrejurările. Pentru cel lipsit de interesul intern pedagogic se va adevăra, că de câte ori vor lipsi aplauzele lumii, de câte ori se va înșela în calculii săi de câștig, de atâtea ori el se va afla slab și neputincios. Interesul adevărat pedagogic însoțește pe om în tot locul și sub toate împrejurările vieții; din contră interesul comun părăsesce pe om în momente, când are mai mare lipsă de interes, adică în momente de nenorocire. Fără a desfășura aici mai pe larg deosebirea între interesul pedagogic și cel comun sau mercenar, să cercetăm, de ce natură este interesul deșteptat prin remunerațiuni sau premii. Premiarea în școală se face prin darea gratuită a unor obiecte, cărți mai ales, și alte recuizite de școală; ea se mai face și prin aplauzele mulțimei adunate sărbătorește. Scopul premiilor încă nu l'a definit nimenea destul de precis.

Premiile pot ave scopul:

a) ca scolarului diligenț să i se recunoască și răsplătească diligența și munca sa; scopul premiilor poate fi

b) ca să deștepte în scolarul premiat un indemn și mai mare pentru studiu; scopul premiilor poate fi

c) ca să deștepte în scolarii o emulațiune etc.

Revenind asupra scopurilor aci relevate, ce pot să le aibă premiile de școală, trebuie să reflectăm la a), că prin premii scolarul se induce în eroare a crede, că lucrarea, ce o face — aci învățarea — nu o face pentru sine, ci pentru alți oameni, cari i sunt datori lui cu ceva, pentru că s'a purtat așa, precum trebuia să se poarte; îl facem a crede, că purtarea sa

bună este un eveniment rar și extraordinar; că el face o excepție față de alți mulți colegi etc. Astfel prin premii nu numai că-i dăm o privire etică răcșită, dară îl facem a se crede pre sine mai superior decât alții; deșteptăm mândria, mărirea deșartă și inchipuirea de sine. La b) reflectăm, că indemnul spre studiu nu trebuie potențat și forțat acolo, unde există, ci unde nu există. În fine la c) reflectăm, că precăt prin premiare se deșteaptă emulațiunea la învățământ între 3—4 scolari, cari sunt mai buni în școală, pre atât influențează asupra mulțimei scolarilor în mod deprimător. Cei mai mulți scolari neputând de multe ori, nu din vina lor, a face pretensiune la premii, se dedau la viață umilită și fără cele mai mici pretențiuni. Dar chiar între cei 3—4 scolari, cari se împintenează prin premii la emulare, se cauzează multă stricăciune din punct de vedere pedagogic; pentru că dacă din trei scolari emulatori, unul a primit premiul, ceilalți doi se află de multe ori măhniți în inima lor, creșându-se îndreptățiti și ei la premiu. Pe calea aceasta se desvoaltă și hrănesce în scolari invidia. Cine, fiind premiat ca scolar, nu va fi vădut de multe ori pre vecinul său colegă îngălbînindu-se și inverșindu-se sau de supărare, căci după credința lui, i s'a făcut nedreptate, sau din invidie etc. Aceste rezultate ale premiilor sunt cele d'ântei veninuri în sufletul scolarilor. După ce s'a arătat, că scopurile pretinse ale premiilor de școală nu se ajung, se va arăta mai departe, că premiile scolarilor sub anumite împrejurări sunt chiar contrare învățământului educător.

Premiile adevărat că deșteaptă interes în un număr mărginit de scolari; însă interesul deșteptat prin premii nu este interesul adevărat pedagogic, ci este un interes comun. Scolarul, care învață numai pentru că calculează să capete premiu la timpul său, nu se află încă pe calea cea adevărată, pretinsă de pedagogie. Indemnul lui la învățare trebuie să fie cu totul altul. Premiul este un indemn din afară și interesul deșteptat prin premiu este interesul plății. Kant în pedagogia sa se exprimă: „Nu plătesce nimic a da remunerațiuni scolarilor, căci se fac egoiști și se deșteaptă în ei indoles mercenaria.” Interesul intern pedagogic trebuie să zacă în elev și să-l însoțească sub toate împrejurările. Interesul deșteptat prin premii este chiar opus interesului intern pedagogic; pentru că premiul escită momentan până la încordare interesul din afară; însă interesul acesta scade și se perde; el este întocmai ca o coardă elastică, care încordată momentan, își reocupă pozițiunea primitivă îndată ce se lasă liberă. Pe când interesul momentan, deșteptat prin premiare, nu folosește, pe atunci el cauzează un

râu și mai mare pentru învățământ; căci interesul comun distrage pe elev dela interesul pedagogic, elevul se dedă a fi impresionat și împintinat numai din afară și tocmai aceea, ce asigură învățământului basa cea solidă — adică interesul intern — care în toate împrejurările vieții procură *tranculitatea* internă, aceea nu o simte și nu o cunoaște nici odată.

Dacă la scopul greșit al premiilor școlare mai numărăm încă și urmările păgubitoare ale premiilor pentru dezvoltarea caracterului elevilor — trebuie să ne enunțăm în principiu în contra premiilor școlare. Ele, definite ca mai sus, sunt o rămășită a timpului acela, când la învățământ — cu ignorarea scopului principal al lui, care este educațiunea — se pune tot prețul pe multul cunoștințelor câștigate. Cel ce urmărește însă prin învățământ educațiunea, trebuie să fie în claritate despre aplicarea premiilor în școală.

Un singur argument, care ar mai pute milita pentru susținerea premiilor de școală, este numai pentru scolarii din clasa începătoare. Acest argument este: imposibilitatea de a capacita, respective a indemnua, pre copilul mic la învățatură prin raționamente etice sau naturale. Pre copilul mic tot ce pare prea departe de el, ce nu poate prinde cu mâna, nu-l impresionează, nu-l indeamnă de ajuns. După firea lucrurilor, nu toată lucrarea este succesă îndată de urmările ei, ci de multe ori după urmări trebuie omul să mai aștepte. Copilul mic n'are răbdare a aștepta. Lui, dacă i se spune d. e. că face bine dacă învață, el așteaptă ca binele acela cât mai degrabă să-l vadă și să-l cunoască. Aci dară se poate ivi necesitatea a interveni cu mijloace măestrite, adică cu remunerațiuni, pentru a nu se crede scolarul înșelat în așteptările sale. Mijloacele aceste măestrite trebuie să incete îndată, ce putem conduce pre scolar pe terenul etic, făcându-l a simți și a ști alege binele pentru prețul lui intern. Numai între restricțiunile acestea se poate da drept lui Niemeyer, că copiii tot așa de puțin ca și cetățenii statului se pot governa fără legi, remunerațiuni și pedepse.

După cele desfășurate, nu se poate admite premiarea *sistematică* a scolarilor; ea se admite totuși în anumite cazuri și cu unele precauțiuni. Admisibilitatea premiilor în general se face pendentă dela circumspecțiunea și tactul educătorului. Unele momente însă la nici un caz să nu se scape din vedere. Noi vom răspunde aci la unele întrebări în privința aplicării premiilor la copii și adică, ce fel de premii sau remunerațiuni? când? și cum să se întrebuinteze?

Mulți aleg premiile pentru copii după puterea și efectul mai mare de impresiune, ce'l produc in ei, uitând că premiile, ce impresionează mai tare, sunt de regulă cele mai stricicioase. Tot așa sunt lipsite de scop și premiile, cari nu impresionează de fel. *Premiile trebuiesc așadar alese după individualitatea copilului.*

Nici odată nu trebuiesc alese astfel de premii, cari periclitează in o privință sau alta dezvoltarea morală. Așa d. e. diligența scolarului să nu razime pe ambițiunea potențată prin laude mari; curățenia să nu se razime pe cochetărie ș. a. Premiile să nu se facă prin dispensațiune, dela cercetarea scoalei pe o oară sau mai multe. Jocuri și plăceri, cari răpesc timp prea mult, lucruri, cari aduc vre-o pagubă trupească sau spirituală, sunt cu totul escluse. Aplicarea prea de multe ori a unui și aceluiaș premiu, sau că devine dela o vreme fără efect, sau că contribue la dezvoltarea unilaterală și neharmonică a unor însușiri morale sau trupesci. Cu cât premiile se infățișează scolarului a sta in legătură causală mai strânsă cu purtarea lui și de se poate ca o consecvență naturală a lucrării scolarului, cu atât ele sunt mai bine alese; de aceea este pagubă de premiu, dacă se infățișează ca atărnător numai dela voia, bunăvoința sau grația cuiva. Premiile cele mai bune sunt, când lăsăm pe scolari a se bucura inșiși de rezultatele lucrării sale și a trage, de se poate, și ceva câștig din ostăneala sa, d. e. celui acurat și diligent să i se concreadă purtarea de grije pentru unele obiecte de școală; celui cruțător să i se concreadă a'și economisi însuși sume mai mici de bani; celui ce s'a distins in grădina școlară a'i concede să poseadă și el ceva din rezultatele și produsele muncii sale.

La premiare educătorul să fie cu cea mai mare economie. Unde conplăcerea, bunăvoința și mulțămirea părinților și a educătorului impintenă de ajuns pre copil, acolo să nu se aplice alte premii; și dacă copii devin nepăsători și indiferenți față de conplăcerea părinților și a educătorului, in cele mai multe casuri acestia sunt de vină.

Dacă părinții și educătorul știu să'și câștige și păstreze respectul și stima copiilor, fapta și cuvântul aprobător sau disprobător fac mai mult ca darurile și distincțiunile.

Remunerațiunile sau premiile se aplică, când mijloacele naturale, adecă lucrul in sine și urmările, cari rezultă din lucru — aici purtarea bună a școlarilor — nu influențează de ajuns asupra voinței. Remunerațiuni nu trebuiesc date pentru lucruri, cari n'au costat pre scolari nici o ostăneală, sau când, nu atât diligenței, cât mai mult talentului escelent al

școlarului, sunt a se atribui prestațiunile lui; ele n'au loc nici atunci, când școlarul are destule alte indemmuri naturale pentru a se purta așa, sau când purtarea contrară este imposibilă. Remunerațiunile au se incete de tot, indata ce școlarul incepe a pricepe și pătrunde in relațiunile lucrurilor, va se zică, indata ce a ajuns la un grad de cultură morală; din contră continuându-se remunerațiunile fără socoteală, in cele mai multe casuri se impedează dezvoltarea morală. Premiile să nu se promită inainte, ca nu cum-va să creadă școlarul, că prin premiu i se plătesce o datorie, sau i se face o despăgubire. Rău fac și acei educători, cari promit copiilor fel de fel de lucruri, sau pentru ca să le implinească, și prin aceasta să timpească cu timpul interesul, ne mai având cu ce să le mulțamească așteptările lor, sau pentru ca să nu le implinească, și prin aceasta să se arete copiilor, că nu'și țin cuvântul și copii să se afe inșelați. De multe ori părinții, dar mai ales mama intră intr'un tîrg formal cu copiii, tocmindu-se, cum să'i remunereze, dacă vor implini aceea ce este datorința lor. Astfel de scene nu numai sunt păgubitoare, dar sunt chiar și ridiculoase. Premiile să se impartă după dreptate, adecă cumpănindu-se bine gradul meritului după toate imprejurările. Impresiunile produse in copii prin nedreptate la împărțirea prepiilor sunt foarte rele atât pentru moment, cât și pentru dezvoltarea culturai morale. La dejudecarea meritului nici odată nu trebuie pus prețul numai pe rezultate, ci pe isvorul și intențiunea lucrării. Neluându-se aceste in considerație, educătorul va veni in pozițiune a remunera liniștea copilului leneș dela natură, curățenia copilei trufașe, pietatea fățarnicului ș. a. Afară de aceea, premii să nu se dea pentru o prestațiune singulară, care poate este rezultatul numai al întemplărei. La împărțirea premiilor trebuie luată in considerație întreaga purtare a elevului.

Luând in considerație, câte precauțiuni trebuie să aibă educătorul la împărțirea premiilor, se pare mai corespunzător pentru educațiune, dacă nu, chiar a le escluse de tot, a reduce premiile și remunerațiunile școlarilor la minimul lor.

Dr. II. Pușcariu.

Influența aerului asupra vinului.

(Sfârșit).

In espunerile premărgătoare ne-am ocupat cu mijloacele destinate a intimpina mai ales incubarea floarei vinoase și oțetoase resp. slăbirea și oțetirea vinului. Să răspundem acuma

la o altă întrebare și anume: Ce este de făcut, când din una sau altă cauză vinul a pornit deja spre oțetire și începe să miroasă a oțet?

În contra oțetirii se recomandă diverse mijloace, parte potrivite parte nepotrivite și chiar stricătioase. Ori și care mijloc s'ar fi aplicat, vinul odată oțetit, și după ce s'a tămăduit de această boală, are mai multă înclinare a se oțeti din nou decât un alt vin; o parte din floarea oțetoasă rămâne în vin și în condițiuni favorabile, ea să înmulțesce, provocând o nouă oțetire. De aceea, vinul odată tămăduit de boala oțetirii trebuie ferit cât mai bine de venirea în atingere cu aerul; altcum tămăduirea este numai trecătoare și mai curând sau mai târziu boala se ivesc din nou.

Pe dată ce vinul începe să pornească spre oțetire, el trebuie tras într'o bute puțin afumată. A clătina sau a sgudui butea pe când vinul se trage este a amesteca inadins floarea în masa vinului. Deci câtă vreme ține curgearea vinului, butea să se afile în completă nemiscare. Un alt mijloc merit să îndepărteze floarea oțetoasă, consistă, reamintim, în reumplerea buților cu ajutorul unei pâlnii lungi.

În aplicarea celorlalte mijloace vedem urmărindu-se un singur scop: neutralizarea și nimicirea până la un grad oare-care a oțetului sau, mai corect zis, a acidului acetic cuprins în vin. Spre scopul neutralizării se recomandă mai cu samă: magnesia, soda, potaș, var ars și acidul tartaric neutral. Magnesia și soda introduse în vin se combină chemicesc cu acidul acetic; produsul acestor combinațiuni sunt săruri ușor solubile, cari atribuiesc vinului un gust nu tocmai plăcut. De aceea, magnesia și soda nu se potrivesc având a tămădui cutare vin de boala oțetirii. Dintre celelalte materii mai bine pare a se potrivi acidul tartaric neutral, o sare acră și ușor solubilă care, pusă în contact cu acidul propriu vinului, dă naște la așa numita peatră de vin. În loc de acid tartaric neutral ne putem servi cu succes de potaș sau de var ars, doue substanțe eftine, cari și ele produc peatră de vin, introduse fiind în vinul cam oțetit. Precum potașul așa și varul ars nu atribuiesc vinului vre un gust neplăcut. La o hectolitru de vin sunt de ajuns 100 grame de potaș sau tot atâta var ars. Carbonatele naturale de var și în deosebi peatra de var și marmora adese conțin cătățimi considerabile de fer; precum ele așa și creta pot să atribuiescă vinului un gust și un miros cu totul străin. Să nu întrebuițăm deci decât marmoră albă ca neua sau var preparat pe cale chimică. Asupra pulberii fine de var se toarnă una sau mai multe litre de vin, apoi se

amestecă cu o lingură de lemn și se introduce în butea cu vin; în curs de abia 3 zile se ivesc pe fundul buții cristale alcătuite din peatră de vin.

Spre a mântui vinul oțetit de boala sa se mai aplică multe alte mijloace, dintre cari amintim următoarele:

O cătățime nu prea mare de apă rece. Vinul subțiat prin adausul apei, lucru natural, perde o parte din acreala de mainainte.

Un alt mijloc consistă în amestecarea vinului cu drojdi; vinul cuprins în drojdi subțiază încâtva vinul oțetit.

Unii birtași și comercianți au datina de amestecă vinul oțetit cu o mare cătățime de vin sănătos și mai dulciu. Este însă de sigur o procedere greșită a aruncă vinul sănătos în brațele unui vin deja înbolnăvit; nu trece mult și vinul sănătos se bolnăvesc și el.

Claritatea este una din cele mai însemnate însușiri a beuturilor preste tot și în deosebi a vinului. În lipsa acestei însușiri chiar și vinul cel mai escelent este urit, greșos la vedere și espus la boale. Vinul, care s'ar fi turburat din una sau altă cauză, țărani nostri indatinează a'l trage într'o bute afumată bine; dacă nu s'ar limpedi, atunci tragerea se repeșcesc, odată sau de mai multe ori. Cu chipul acesta adeverat că turbureala dispăre, însă nu arare ori vinul se înăcreșc și perde gustul și mirosul plăcut de mainainte.

Una din cauzele, cari turbură vinul, trebuie căutată în ocsigenul aerului.

În vinul mult puțin espus influenței aerului adese vedem ivindu-se materii insolubile, cari se așează succesive pe fundul vasului, uneori în cătățime abia apreciabilă, alteori însă materiile insolubile se înmulțesc preste măsură, turburând vinul în curs de abia câte-va zile. Cât ține ferberea, acidul carbonic dela suprafața vinului alcătuesc un strat aproape impenetrabil pentru ocsigenul aerului. Dar cu încetarea ferberii domoale, restul acidului carbonic dispăre spre a face loc aerului, care intră încetul cu încetul și provoacă turburarea vinului. Astfel se esplică, cum de cutare vin la început limpede, mai târziu se turbură. Uneori se întemplă ca vinul transportat în buți se ajungă turbure la locul destinat. Causa este aerul, care străbate în bute, ocupând locul acidului carbonic împins afară în urma mișcărilor violente ce îndură butea pe drum.

Vinul, turburat prin influența aerului, espus fiind la operația limpedirii, adese se turbură din nou, afară dacă butea se reumple bine și se astupă ermeticesc. Prin operația

limpedirei, de care vom vorbi mai apoi, vinul se eliberează de materiile insolubile, nu însă și de influența aerului. Deocamdată amintim numai pe scurt, că albușul de ou este cel mai potrivit mijloc spre a limpedi vinul devenit turbure prin venirea în atingere directă cu oxigenul aerului. Spre a conserva vinul limpede în starea aceasta se recomandă a-l amesteca cu o porțiune potrivită de drojdi sau de acid sulfuros, un fluid destul de eficient; adăugăm însă că, întrebunțat în cătățime mai mare, acidul sulfuros atribuie vinului un gust aspru. De cum-va aceste mijloace n'ar avea succesul dorit, nu rămâne decât să lăsăm vinul în grija timpului; într'un târziu ne pomenim, că vinul s'a limpedit de sine sau după ce s'a fost tras de câte-va ori în alte vase afumate.

O a doua cauză a turburării vinului sunt drojdiile, cari adese se ridică în sus și turbură vinul, fie că nu s'a fost priticit la timpul său, fie că a reinceput ferberea întreruptă prin o temperatură scădută sau că vinul s'a îngroșat și astfel o parte din drojdi a rămas plutind în masa vinului. Urcându-se temperatura, aceste drojdi se descompun și dau naștere la numeroase organisme vegetale, cari din cauza micimii lor extraordinare numai foarte cu anevoie se coboară pe fundul butii. De aci provine, că vinurile trase prea târziu se limpedesc așa de greu. În unele cazuri se întâmplă ca, introducând două vinuri limpedi în același vas, să rezulte un vin, care reincepe a ferbi și apoi se turbură. Causa sunt drojdiile ivite în urma ferberii. Floarea vinosă sau oțetoasă se grămădesce uneori la suprafața vinului așa, că o parte din ea se străcură în jos și turbură vinul tot mai tare. O temperatură scădută încă poate da ansă la turburarea vinului. După cum vedem, cauzele, cari provoacă turbureala, sunt numeroase, însă și mai numeroase sunt mijloacele ce se recomandă spre a mântui vinul de turbureală.

Operația limpedirei este o chestiune de controversă. Căci pe când unii țin această operație ca lipsită de ori ce efect și prin urmare de prisos, alții o declară de neapărată și o aplică la toate vinurile fără excepțiune; unii recomandă cleiul de pește ca cel mai bun mijloc, alții prefer albușul de ou, earăși alții gelatina, laptele, alaunul etc. Nu mai puțin osebite sunt părerile asupra modului de preparare și cătățimei materiilor de întrebunțat. Deosebirea atât de mare în părerile oamenilor practici este o urmare a deosebirii însemnate ce există între vinuri. Deci în alegerea mijloacelor trebuie să ne orientăm după natura și felul vinului. Conform experiențelor culese până astăzi, unele vinuri trebuie necondiționat supuse

la operația limpedirei, dacă este să se limpedească de ajuns. Aplicate fiind înțelepțesce, mijloacele mai sus amintite nu alterează întru nimic bunătatea vinului, ba unele vinuri devin mai gustoase prin aceea că s'au limpedit.

Introducând în vinul turbure cleiul de pește, acesta se combină cu tanina, un fel de materie argăsiitoare, și formează o substanță fulgoasă, care împrejmuie particulele insolubile ce turburau vinul, și apoi se așează cu ele pe fundul vasului. Adăugăm însă, că combinațiunea aceasta și prin urmare limpedirea nu poate avea loc decât aflându-se în vas o cătățime nu prea mică de peatră de vin. Succesul limpedirei atârână deci dela prezența unei cătățimi potrivite de tanină și totodată de peatră de vin. Asupra vinurilor, din cari peatra de vin ar lipsi cu totul, cleiul de pește nu produce nici un efect.

Cel mai bun mijloc spre a limpedi vinurile albe și sêrace în tanină este cleiul de pește. La 1 hectolitru de vin în cele mai dese cazuri ajunge 1—1½ gram clei de pește. La limpedirea vinurilor mult puțin colorate în roșu și bogate în tanină se recomandă cu deosebire albuș de ou, apoi gelatină, cleiul obicinuit sau cleiul de pește (la 1 hectolitru 5—6 grame). La 1 hectolitru de vin se recere albușul a 1½—2 oue sau 7—10 gr. gelatină. Întrebunțate în cătățimi mai mari decum se pretinde pentru a precipita tanina cuprinsă în vin, o parte din acele materii rămâne solubilă în masa vinului și limpedirea completă este preste puțină.

Tanina este o materie proprie vinului bun și de aceea nici că este consult a o îndepărta cu totul. Spre acest scop se recomandă a introduce în vin o porțiune potrivită de tanină pe lângă cleiul de pește sau albușul de ou. La o litru cleiul proaspăt de pește sunt de ajuns 10 gr. tanină, ear la un albuș de ou jumătate atâta.

Cleiul de pește este și rămâne cel mai recomandabil mijloc, mai ales având a limpedi vinuri mult puțin deschise; urmează albușul de ou și apoi cleiul de care se servesc măsurii.

Vinul roșu supus la operația limpedirei perde o parte din culoarea sa, fie că s'a fost aplicat cleiul de pește sau ori care altă materie.

Cleiul de pește se taie felii, apoi se pune într'un vas cu apă, unde rămâne până ce s'a înmoiat bine; după aceea apa se delătură, continuând înmoierea într'o a doua și a treia apă curată, în care s'a fost tornat o mică porțiune de oțet sau peatră de vin. După un alt metod, cleiul de pește se înmoaie mai întâi în apă în curs de 24 oare, apoi se toarnă vin în locul apei deșertate, înmoind cleiul mai departe și teșcu-

indu'l in sfişit cu ajutorul unui săculeţ de pânză. In loc de vin putem intrebuiţa apă limpede in amestec cu spirt rectificat (la 10 grame cleiu de peşte 1—1½, decilitre spirt). Apa, in care se inmoaie cleiul de peşte, să fie rece sau călduţă, ear nu ferbinte.

Spre a sparge micile săculeţe (celulele), in cari se cuprinde albuşul de ou, ne putem servi de un săculeţ mic de pânză aşedat de-asupra unui vas, in care se străcură albuşul tescuit cu mânil. Albuşul astfel estras din celulele sale se amestecă apoi cât mai deopotrivă cu vinul turbure din bute.

Gelatina, cleiul obicinuit şi alte asemenea substanţe trebuie disolvate in apă caldă.

Vinul, care nu s'ar fi limpedit de ajuns, se trage după vre-o 10 zile in altă bute, unde se supune din nou la operaţia limpedirii, aplicând unul sau altul dintre mijloacele amintite.

Dacă şi cum ar trebui limpedit cutare vin turbure, este o intrebare, la care pracsă adese nu este in stare să dea un respuns hotărit. Este deci mai bine a face mai întâi o probă in mic; o operaţie, care nu ar reuşi, in loc să imbuătăţească, turbură vinul şi mai tare. Spre a pute constata, care mijloc se potriveşte mai bine, n'avem decât să introducem vinul intr'o sticlă albă, adăugând foarte puţin cleiu de peşte, albuş de ou sau gelatină; după câte-va zile se poate vedè, dacă şi încât operaţia a reuşit. Dacă nu, atunci ne luăm refugiul la alte mijloace, adăugând d. e. puţină tanină sau peatră de vin etc.

Esistă multe alte mijloace in contra oţetirii şi celoralte boale ce vedem insoţind venirea vinului in atingere cu aerul; dar ne oprim aci in convingerea de a fi atins mijloacele principale, in interesul şi folosul acelor ce au a face cu vinuri.

D. Comşa.

Statul albinelor.

(Trad. din Dr. L. Büchner „Aus dem Geistesleben der Thiere“).

(Urmare).

Totdeuna e împărăteasa *vechie*, care conduce roiul prim sau așa numitul anterou, nu însă fără a fi ouat mainainte in cămăruţele împărătesci oue, din cari, după emigrarea ei, es împărătese noue. Dar albinele lucrătoare, cari prevèd toate şi se ingrijesc de toate, nu construiază aceste cămăruţe până ce mai vèd pre împărăteasa ocupată cu ouarea ouelor de trântori, căci numai după sèvărsirea acestei ouări, se face trupul împărătesei așa de subţire sau

asa de ușor, ca să poată ea intreprinde sborul de emigrare. Şi, precum s'a amintit deja, stupul trebuie să fie impopulat destul sau albinele trebuie să fie in număr destul de mare, pentru de a pute roii. Dacă nu este așa, *atunci nu se construiază cămăruţele împărătesci, chiar dacă împărăteasa ar fi isprăvit cu ouarea ouelor de trântori.* Câte odată in decursul roitului tulburarea in stup devine așa de mare şi molipsitoare, încât mai toate sau majoritatea albinelor iau parte la această tulburare şi stupul ar trebui să pară pustiit, dacă nu'l-ar umplè in grabă albinele ce se intorc de la sbor şi puii, ce es din oue.

Foarte interesant este şi modul, cum albinele scutesc in timpul roitului cămăruţele împărătesci şi împărătesele fiitoare din trænsele in contra atacurilor împărăteselor libere. Toate cămăruţele se păzesc cu grije de o gloată deosebită de lucrători şi indată ce se apropie împărăteasa de ei, veghitorii o trag, o imping şi o muşcă atăta, până ce ea s'a indepartat earăşi. Această procedere se repetesce de mai multe ori in decursul zilei. Indată ce însă împărăteasa stă locului cu peptul lipit de fagur şi intonează cântarea cunoscută, atunci albinele par a fi electrisate; toate 'şi pleacă capul şi stau fără a se mişca. Dacă însă cântarea inceată, inceată şi interdictul şi incercările împărătesei a dărîma cămăruţele împărătesci se resping ca şi mainainte. Impărătesele inchise sau prinse cari, pe cât timp împărăteasa liberă cântă, nu cutează sau nu le este ertat a părăsi localitatea lor, din când in când scot botul prin o crepătură mică, ce şi-a făcut ele in acoperementul de ceară şi primesc dela veghitori miere. Indată ce au primit mierea, i-şi trag botul îndèrpt şi crepătura se lipesce de albine earăşi cu ceară. Albinele ştiu cu toată siguritatea deosebî vârsta relativă a fie-cărei dintre împărătese, şi le slobod din cămăruţele lor tocmai după vârstă. S'a zis mainainte, că ele ştiu schimba sau hotări după plac maturitatea împărăteselor.

Dacă s'au esmis astfel mai multe roiuri după olaltă, atunci numărul celor remaşi este in sfişit așa de mic, încât nu se poate păzi cu destulă rigurositate cămăruţele împărătesci. Mai multe împărătese tinere easă de odată din prinsoarea lor, se caută una pe alta şi se resboiesc; şi aceea, care a eşit din luptă biruitoare, ocupă fără contrazicere tronul împărătesc. Mai mult remăn prinse împărătesele tinere in vreme rea, care impedeacă roitul.

Afară de periodul roitului, scutul mai sus descris al cămăruţelor împărătesci din partea albinelor este mult mai puţin energic şi adese aproape nulă, — din causă că nu mai este trebuinţă de împărătese tinere pentru roirea repetită şi ast-

fel previa lor omorire in starea de larve este o faptă, ce nu intimpină displăcerea albinelor. Mai puțin espicabilă este cauza, din care, precum ne asigură *F. Huber*, se observă adese aceeași procedere și la așa numitul *anteroiu*, ce este condus de împărăteasa vechie, căreia nu i se opresce sau nu i se face imposibil, ca împărăteselor tinere, a se apropia de cămăruțele împărătesci sau chiar de a le dărîma. Aci, după *Huber*, joacă un rol respectul, care cred albinele a'l datorî unei împărătese fecunde și odată împămîntenite, respect, care se poate vedea în mod lămurit și la alte ocaziuni. Noroc că împărătesele vechi din cause încă necunoscute nu fac deasă întrebuițare de acest privilegiu, căci altmîntrelea ar fi cu neputință o înmulțire a coloniilor de albine, pe cît timp trăiesce împărăteasa vechie. Poate că aci sunt earăși numai albine *mai bătrâne*, cari arată acel respect și parte din cauza aceasta, parte în urma motivelor egoistice sau în urma inclinațiunilor conservative dau împărătesei lor voie liberă, pe cînd albinele tinere, — precum o face aceasta de regulă tinerimea — se închină principiilor revoluționare și așteptînd mai mult bine dela clironoma nouă, se încearcă a o scuti în contra atacurilor mamei sale denaturate. De altcum toate relațiunile aici descrise se prezintă în diferite locuri și sub diferite împrejurări adese în mod foarte diferit, și cu deosebire boldul de a roî al albinelor este în unele localități bine situate așa de mare, încît în locul *unui* period de roit sunt *mai multe* și se esmite roiu după roiu — atît din partea stupului vechiu, cît și din partea coloniei noue.

NOTIȚE.

O conferență a dlui *G. Baritiu*.

Alesandru Dumas (tată), cunoscutul romancier francez, după ce'i secase isvorul fantasiei, care și altcum a dat naștere unor opere însemnate mai mult prin mulțimea decît prin clasicitatea lor, și după ce'i perise „moara de hîrtie-monedă“, se simți indemnat a lua la bătrînețe lumea în cap, asuprind capitalele Europei cu „causerie-le“ sale, de altmîntrelea foarte slab cercetate, căci bietul Dumas își perduse prețul nu numai a casă în Paris. Spre a atrage publicul, sormanul Dumas nu se sfa a recurge la mijloacele cele mai stranie: în Pesta d. e. își chinuî inbătrînitul trup cu costumul magiar . . . ; înaintea publicului român din Sibiu, el poate ar fi lăudat pe neuitatul nostru *Andrei*

Premițînd aceste din istoria speciei de prelegeri, numită „causerie“, adaugem pentru acei cetitori, cari cumva n'ar cunoasce caracterul „causerie-ei“, scurta

notiță că, ea înseamnă a vorbi cît mai ușurel *de omnibus et quibusdam aliis* sau și *ex omnibus aliquid ex toto nihil*; Românul în cuminția sa ar traduce cu „verđi și uscate.“

Dl Baritiu înclină tare la acest soi de prelegeri: și dlui iubesc lipsa de ori ce dispoziție în disertațiile sale. Este adevărat, dl Baritiu anunță în Sibiu o conferență „despre *Dictionariulu și Glosariulu romano-latinu-etimologicu alu Societatei academice*“; ne vorbesc însă mai mult de ori ce alta decît de dicționarul academic. Publicul se aștepta la o espunere concisă și clară a sistemului limbistic, a principiilor fundamentale filologice, sau cel puțin a istoriei și economiei opului din cestiune. În locul acestora dl Baritiu ne îndreaptă la voluminoasele anale ale Societății academice, și de cîncolo — „câte verđi și uscate“, adevă mai mult „uscate!“ Astfel auzim de *patru scoale limbistice*, ce ar esista la Români, adevă: 1. scoala lui Laurian (*Tentamen criticum și dicționarul academic*); 2. scoala de Iași sau direcția nouă; 3. scoala lui Cipariu; și 4. scoala lui Odobescu, Hașdeu etc.

O descoperire cu totul nouă! Se știea pînă acum numai de două scoale: una, ce vorbesc o limbă *adevărat românească*, precum o aflăm în scrierile unui Alecsandri, Bălcescu, Odobescu, Negruzzi, Hașdeu etc., cu un cuvînt a celor mai însemnați autori de dincolo de Carpați; a doua scoală cea cu *limba pășerească* a lui Laurian, Maxim etc. de dincolo și a Ciparianilor de dincoace de Carpați. Il desfidem pe ori și cine, să ne arete deosebirea între *româneasca* dlui Odobescu, bunăoară din „*Pseudokynegeticos*“ sau din „*Istoria Arheologiei*“, de limba lui Alecsandri și a celor dela „*Convorbirile literare*.“ Nu este oare chiar Maiorescu, de la „*direcția nouă*“, carele în „*Critice*“ îl recomandă pe Odobescu ca model?! Dar dl Baritiu ne spune că, cei „*dela Iași*“, cu Alecsandri în frunte, își culeg cuvintele din „*toate băltoacele suburbiilor*“, vorbesc limba de pe timpul fanarioților, și pentru a proba aceasta ne citează cuvinte din „*Boieri și ciocoi*“ de Alecsandri, precum: *metaharis*, *simandicos*, *sevas* etc. Una din două: sau dl Baritiu nu înțelege, sau ține că publicul nu înțelege! Noi presupunem cea din urmă. Alecsandri voiesce a ne da în „*Boieri și ciocoi*“ un tablou istoric cît mai viu a vieții sociale, politice . . . în România pe la 1840; și spre scopul acesta întrebuițează limbajul *de pe atunci*. Toate cuvintele străine (grecesci, turcesci . . .) însă sunt tipărite spre deosebire conștiențioasă cu *litere cursive* în edițiunea operelor complete ale lui Alecsandri; ba acesta n'a uitat de a adauge la scrierile sale și un *vocabular de cuvinte străine* Judece acum cetitorii, dacă nu este o *apucătură* nedeamnă de un om, ce vrea să aparțină republicei literare, a presenta auditoriului său cuvintele acele străine ca făcînd parte din dicționarul *romănesc* a lui Alecsandri. Au doară dispune dl Baritiu de atîta naivitate, să creadă că prin astfel de mijloace va scoate pe un Alecsandri, pe unicul poet al nostru, din inima Romînilor?! — Odobescu în „*Doamna Chiajna*“ și Hașdeu în „*Rézvan Vodă*“

incă se servesc de cuvintele timpului, în care au trăit persoanele pomenite: prin urmare „românească“ dlui Odobescu și Hașdeu este limba cutărilor seculi trecuți și — *changé passé* — eată o școală nouă, ce după dl Baritiu se apropie de cea Cipariană, căci altcum aceasta din urmă ar fi grozav *isolată*! Dl Baritiu ar voi pe calea aceasta totodată să escamoteze apropierea mare a școlii Cipariene de Dicționarul academic. Colaboratorul Dicționarului academic, dl Baritiu, care n'avea cuvinte destul de măritoare pentru „tesaurul limbei române“, el se lapedă cu cunoscutele elasticitate de acelaș Dicționar academic, punându'l laolaltă cu „Tentamen criticum“, ce este un op fantastic fără nici un sistem, pe când în retăcirea „Dicționarul academic“ aflăm cel puțin oare-care metod! Li se face groază de „*păsereasca academică*“ chiar urzitorilor ei! De mult nu am simțit o satisfacție mai mare, noi cestia, cari cel puțin *năsuim* a scrie o limbă *românească*! Și când dl Baritiu ne asigură totdeodată cu marinimie că „nu stă nimeni cu sabia să nu întrebuițăm *semne* în scriere,“ atunci am început a sta la inodoială, nu cumva chiar și dl Baritiu, ear cu neasemănata-i elasticitate, va ajunge a scrie cu „semne“. Ei, ei! dacă aceste nu ar contribui, precum observă dl Baritiu, la „*moleșirea spiritului*“! Noi însă credem, că agerimea spirituală n'are de a se manifesta în *alfabet*, ci în diferitele ramuri *științifice*. —

Așa dară dl Laurian cu „Dicționarul academic“ reprezintă o „școală *estremă*.“ Cum se face apoi că, dl Baritiu, întocmai unui colpător de cărți, cu mâna pe teancul de Dicționarul academic, recomandă cumpărarea acestuia? Cum? — Cu următoarea *logică*:

„*Ori care se fia efectele critice asupra opului acestuia, care pre langa 120.000 de franci costa si un'a viétia de omu, noi credem, că elu nu pôte se lipsesca de la nici o biblioteca a gimnasiilor, seminariilor de clerici, institutelor pedagogice, școlilor normale*“ *)

Adecă: Cumpărați, cumpărați, căci costă mulți bani și multă muncă, deși e lucru slab! Noi însă atragem atențiunea tuturor asupra împrejurării că, traduceri din Plutarch etc. făcute cu ajutorul *Dicționarului Academiei* nu vor fi premiate de aceeași Academie! **) De aceea dl Baritiu se ține de școala Cipariană, „școala istorică,“ cu toate că în scrierile sale nu prea aflăm *mene, tene, cuvene, coprensure* și alte multe „*scăimbări*“, și limba, ce a vorbit'o în „conferențele“ sale încă a fost „*nescaimbata*.“ Acest atestat de *elasticitate și față de școala Cipariană* suntem datorii a îl da.

Mai departe a vorbit dl Baritiu despre „activitatea literaria a dómnei Dora d'Istria (Elena principesa Ghica)“. Și aici în loc de o analiză a operilor acestei autrice ilustre, în locul unei dezvoltări a ideilor etice, sociale, politice . . . , ce le profesază acest geniu, dl Baritiu ne-a oferit nisce sfărmituri biografice. Cine a

cețit chiar numai pe Armand Pommier (tradus și în românesce) știe nespun mai mult și cu privire la caracterul *literar* a Dorei d'Istria, ca și cât a predat dl Baritiu auditorului „causerie-ei“ sale.

Dacă dl Baritiu, redactorul foaiei Asociațiunei ransilvane, „Transilvani'a“, n'a fost în stare a atrage organului pentru literatura română și cultura poporului român mai mult ca ca. 200 prenumerați, pe lângă tot spriginul material și moral, ce'l oferă Asociațiunea; apoi trebuie să mărturisim că, spesele Asociațiunei transilvane pentru aceste prelegeri nu'i vor aduce nici ei mai multe foloase *materiale*, nici publicului român mai mult câștig *spiritual*. Conferențele dlui Baritiu au fost slab cercetate.

BIBLIOGRAFIE.

Raportul anual al societății social-literare „România jună“ în Viena. Anul al VII. Viena 1877.

Calendar pe anul ordinar 1878, redactat de Mihaiu M. Calinescu, secretarul societății pentru cultura și literatura română în Bucovina. Cernăuț (Prețul 40 cr.)

A eșit de sub presă și se va pune preste puțin în vëndare prima serie a „Publicațiunilor istorico-filologice ale Direcțiunei generale a Arhivelor Statului,“ sub titlu de:

Cuvinte din bătrâni, limba română vorbită între anii 1550—1600. Studiu paleografic și limbistic de B. P. Hașdeu, cu o introducere asupra importanței și direcțiunei științifice a filologiei române, de celebrul limbist germân Hugo Schuchardt.

Acest volum, aproape 400 pagini în 8° mare, cuprinde, afară de introducerea generală:

1. Treizeci și trei teexturi cu cercetări introductive și vaste adnotațiuni istorice, paleografice, economice, juridice, limbistice etc.
2. Un glosar documental dintre a. 1535—1592.
3. Un specimen de dicționar etimologic al limbei române pe basa unui vocabular manuscris dela 1600.
4. Șase indici analitice.
5. Vr'o cincizeci de facsimile de pe portrete, manuscrise, iscălituri, peceți, semne de hârtie etc.

Cătră cetitorii nostri!

După ce vedem realizată o mică parte a scopului, ce ne-am propus, „Foișoara Telegrafului român“ va înceta cu numărul de față a apare în edițiune separată, și va intra pe viitor în coloanele „Telegrafului român.“ Această schimbare în formă nu va altera intru nimic programul nostru cunoscut.

*) Veți „Transilvania“ 1877, Nr. 24 pag. 288.

**) „Transilvania“ 1877, Nr 22 pag. 267.

Tabela de materii.

	Pagina		Pagina
1. Biserică.			
Biserică și economie de <i>Naum</i>	65, 73	Cultura gardului viu de <i>D. Comșa</i>	81
Sinoadele bisericii gr.-or. din Ungaria și Transilvania sunt anticanonice? de <i>Bart. Baiulescu</i>	97	Ceva asupra secerișului de <i>D. Comșa</i>	89, 101
		Prepararea nutrețului înăcrit	95
		Indegetări asupra diverselor nutrețuri de <i>D. Comșa</i>	115
2. Pedagogie.		Păstrarea cartofilor	142
Concentrațiunea învățământului de <i>Dr. Ilar. Pușcariu</i>	1	Influența aerului asupra vinului de <i>D. Comșa</i>	169, 177, 185, 193, 203.
Idealele studentului român de <i>I. Popea</i>	11, 18		
Premierea scolarilor de <i>Dr. Il. Pușcariu</i>	201	5. Limbistică.	
		Principii și fundamente de ortografia daco- română de <i>Dr. At. M. Marienescu</i> 28, 38, 46, 53, 61, 78, 165, 172, 181, 188, 197.	
3. Științe naturale.		Despre sistemul etimologic de <i>Bz.</i> 133, 139, 149, 155, 162.	
Insemnătatea mirosurilor și gusturilor pentru biologie de <i>D. P. Barcianu</i>	9, 17	6. Istorie și etnografie.	
Despre apă de <i>D. P. Barcianu</i> 25, 33, 44, 50, 69, 76 84, 90.		Stările primitive ale genului omenesc, trad. de <i>Bz.</i>	4, 21, 27, 35
Căldura de <i>I. Popea</i>	99	Trecutul și actualitatea de <i>Naum</i> 121, 129, 137, 145	
Doi periculoși inimi ai agriculturii de <i>D. P. Barcianu</i>	113, 124, 135		
Prevederea timpului de <i>Eugen Brote</i>	153, 161	7. Igienă.	
Statul albinelor, trad.	170, 178, 187, 194, 206	Beuturile alcoolice de <i>Dr. Emil Brote</i>	57
		8. Diverse.	
4. Agricultură.		Cărțile noastre bisericesti de <i>Naum</i>	105
Schițe din agrologia practică	7, 45, 86, 109	Maltratarea limbei române	107
Prășila vitelor in Ungaria și Transilvania de <i>Eugen Brote</i>	41, 49, 70	Voința și legea naturii, trad. de <i>L. Bichici</i> <i>Nal</i>	116
Indegetări asupra vițelor cultivate in cordoane	72	Literatura neo-bulgară, trad.	157

9. Dări de samă.

Kiepert, H., Ethnographische Uebersichtskarte des europäischen Orients. Dare de samă de Bz.	63
Societatea „Petru Maior“	87
Veterinarul de casă etc. de B. Cornea. Dare de samă de Eugen Brote	93
Henke, R., Rumänien. Land und Volk. Dare de samă de Bz.	102, 110
O nouă carte de lectură pentru clasele gimnasiale inferioare. Dare de samă de H. Iliasievici	118
Das Stereometer	143
Cincizeci de istorioare morale pentru băieți și băiete de F. H.	191
Planiglobul ostic și vestic și Europa, charte edate de I. M. Moldovan și Wilh. Krafft. Dare de samă de D. P. Barcianu	199

10. Notițe.

Numărul populațiunii românesce in Ungaria	7
Probă de erudițiune	8

Pagina		Pagina
	Un arbore uriaș	8
	Mișcarea populațiunii române in Ungaria	15
63	Populațiunea in monarchia austriacă după naționalități	32
87	Statistică asupra instrucțiunii in Serbia	56
	Numărul Israelitilor in regatul Ungariei	72
93	Consăngenitatea Maghiarilor cu Turcii	95
	Un premiu pentru o istorie a provinciilor danubiane	120
	Date statistice asupra literaturii in Ungaria	127
118	Un învățător brav	144
143	Foi noue beletristice	144
191	O conferință a Dlui Baritiu	207

11. Bibliografie și chartografie.

Anunciuri de cărți și charte 8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 88, 96, 104, 112, 152, 160, 184, 192, 200, 208

12. Corespondență.

